

อภิธานศัพท์: ศาสตร์พระราชา (ในหลวงทรงสอนอะไร)

Technical Terms : The King's Science

(What did the King teach ?)

ศิริ ทิวาสนา¹ และเสนห์ คำสมหมาย²

Siri Thee-asana¹ and Sanae Komsommai²

สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม¹

โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์²

Corresponding author E-mail : Srthn@hotmail.com

สาระสังเขป

บทความเรื่องนี้ กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ว่า 1) เพื่อรวบรวมพระราชดำริ พระราชดำรัส พระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งถือเป็นศัพท์เฉพาะทาง หรืออภิธานศัพท์ของพระองค์ท่าน 2) เพื่อให้พสกนิกรชาวไทยและชาวโลกได้รู้และเข้าใจถึงในศาสตร์พระราชา 3) เพื่อเผยแพร่ศาสตร์พระราชาที่เป็นประโยชน์อย่างมหาศาลต่อพสกนิกรชาวไทยและชาวโลกให้แพร่หลาย 4) เพื่อให้พสกนิกรชาวไทยและชาวโลกได้ศึกษาศาสตร์พระราชาแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และ 5) เพื่อแสดงออกถึงความกตัญญูและไว้อาลัยแด่พระองค์ท่านที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อพสกนิกรชาวไทยและชาวโลกอย่างหาที่สุดมิได้ ได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวม เรียบเรียงโดยอาศัยผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือแหล่งเรียนรู้ที่น่าเชื่อถือเป็นแนวทางในการเขียน จำนวน 23 คำ ได้แก่ กระบองคนจน กังหันน้ำชัยพัฒนา แก่งลัดดิน ขาดทุนคือกำไร เข้าใจเข้าใจการพัฒนา ครองแผ่นดินโดยธรรม คุรุแห่งแผ่นดิน ทฤษฎีการพัฒนาพื้นที่ป่า ทฤษฎีใหม่ บัจจยสู่ความสำเร็จ ปาถกเทศ ปัดทองหลังพระ โปรแกรมตัวอักษรเทวนาครี ฟนหลวงภูมิสังคม ระเบิดจากข้างใน รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ รางวัลผู้นำโลกด้านทรัพย์สินทางปัญญา รางวัลเหรียญเกียรติคุณ รั้ว รัก สามัคคี วันดินโลก เศรษฐกิจพอเพียง และ อุปกรณ์ดัดหมอก

สำคัญ : อภิธานศัพท์ ; ศาสตร์พระราชา

SUMARRY

The article's objectives were: To gather idea, speech, policy of the King Bhumibol Adulyadej, they were technical terms (the king's body of knowledge). To human being in Thailand and in all the world know and appreciate them. To spread body of knowledge of the king to all. To all study and understand them for applying in daily life. And to be grateful to the King Bhumibol Adulyadej who had the great benefits to all. The author has studied and composed 23 technical terms by basing on experts. They were Krapongkonjon, kanghanchaipatana, klangdin, khadthunkuekamlai, khaojaikhaothungkanpatana,

Khrongphandindoythum, kroohangphandin, thisadeekanpatanaphuenphoopa, thisadeemai, phajai-sookhuamsamraet, phathaewthahan, phidthonghlangpra, programethuaakhsonthavanakhee, fonhluang, phoomsangkom, rabaedjakkhangnai, Rangwankhuamsamraejsonguddankanpatanamanooot, Rangwan-phoonamlodkandanthapsinthangpanya, Rangwanhreanagricola, roo rag samakkee, wandinlok, Saesakidphopheang, oophagorndukmok

Keywords : Technical Terms ; The King's Science

บทนำ

คืนวันที่ 28 ตุลาคม 2559 เวลา 21.38 นาฬิกา (ของประเทศไทย) โดยประมาณ ผู้เขียนได้เข้าชมรายการโทรทัศน์ไทยที่ถ่ายทอดสดการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ (United Nation General Assembly : UNGA) สมัยสามัญครั้งที่ 21 อย่างใจจดใจจ่อ และหัวใจพองโต เกิดความภาคภูมิใจ เป็นที่สุดอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน พลันก็มีน้ำไหลเอ่อที่ลูกตา เหตุที่มีการประชุมครั้งนี้ เนื่องจาก ที่ประชุมได้มีการพิจารณาเพื่อแสดงความอาลัย และสดุดีแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 กษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ของประเทศไทย และของโลกที่เสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2559 บุคคลสำคัญ (Key persons) ของโลกได้กล่าวสดุดีอย่างลึกซึ้งและกินใจที่สุดเท่าที่เคยประสบมา ผู้เขียนขอนำเสนอคำพูดบางที่บางตอน อาทิ “ทรงทำตามสัญญา ครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของมหากษัตริย์สยาม” (Peter thomson - ประธานสมัชชาสหประชาชาติ: ฟิลิปปินส์) “ทรงทุ่มเทปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้วยพระวิริยะอุตสาหะเพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และนำพาประเทศให้ทันสมัย ทรงนำความมั่นคง และเสถียรภาพมาสู่ประเทศในช่วงที่บ้านเมืองเกิดวิกฤตความเศร้าโศกของประชาชนทั้งประเทศเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงมีความสำคัญต่อประชาชนของพระองค์อย่างยิ่งใหญ่เพียงใด ความมุ่งมั่นของพระองค์ที่ทรงงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้ประเทศไทยเจริญรุ่งเรือง สหประชาชาติจะร่วมทำงานเป็นหุ้นส่วนกับรัฐบาลและประชาชนไทยต่อไป” (Ban ki-Moon - เลขาธิการสหประชาชาติ) “ทรงเป็นผู้นำที่แท้จริง เป็นแรงบันดาลใจของประเทศไทยและของโลก” (Kaha imnadze - เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรจอร์เจียประจำสหประชาชาติ ผู้แทนกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก) “พระองค์ให้ความสำคัญกับความ เป็นอยู่ที่ดีและความก้าวหน้าของประชาชนเสมอ” (Cristian Barros melet - เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรชิลีประจำ สหประชาชาติ ผู้แทนกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาและ แคริบเบียน) “ทรงเป็นกษัตริย์นักพัฒนาที่ประจักษ์ได้จาก โครงการที่ทรงริเริ่มกว่า 4,000 โครงการ” (Abdallah wafy - เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไนเจอร์ประจำสหประชาชาติ ผู้แทน กลุ่มประเทศแอฟริกา) “รัฐบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ได้จากพวกเราไปแล้ว”

(Mansur ayman abu ziyad tai lo beach - เอกอัครราชทูต ผู้แทนถาวรคูเวตประจำสหประชาชาติผู้แทนกลุ่มประเทศเอเชีย-แปซิฟิก) “พระมหากษัตริย์ผู้นำพาประเทศด้วยเกียรติภูมิ ด้วยการอุทิศพระองค์และสายพระเนตรกว้างไกล” (Matthew rycroft - เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรสหราชอาณาจักรประจำ สหประชาชาติ ผู้แทนกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก) “คนไทยโชคดีเหลือเกินที่มีในหลวงเป็นสมาชิกในครอบครัว และคนทั่วโลก โชคดีที่ได้เรียนรู้แนวทางการดำเนินชีวิตจากพระองค์” (Samantha power - เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรสหรัฐฯ ประจำ สหประชาชาติ) [1] คำพูดเหล่านี้คงไม่ต้องอธิบายเพิ่มเติมอะไร อีก เพราะคำตอบมีความสำคัญอยู่ในตัวแล้ว

จากการชมรายการโทรทัศน์ดังกล่าว จึงเป็นมูลเหตุให้เกิดแรงบันดาลใจให้เขียนบทความชิ้นนี้ขึ้น โดยใช้ชื่อว่าอภิธานศัพท์: ศาสตร์พระราช (ในหลวงทรงสอนอะไร) โดยตั้งใจไว้ว่า 1) เพื่อ รวบรวมพระราชดำริ

พระราชดำรัส พระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งถือเป็นศัพท์เฉพาะทาง (Technical terms) หรืออภิธานศัพท์ของพระองค์ท่าน 2) เพื่อให้พสกนิกรชาวไทยและชาวโลกได้รู้และเข้าใจถึงในศาสตร์พระราชซึ่งเป็นศัพท์เฉพาะทางที่พระองค์ท่านได้ทรงเคยมีพระราชดำริ พระราชดำรัส พระบรมราโชบายไว้อย่างมากมาย 3) เพื่อเผยแพร่ศาสตร์พระราชที่เป็นประโยชน์อย่างมหาศาลต่อพสกนิกรชาวไทยและชาวโลกให้แพร่หลาย 4) เพื่อให้พสกนิกรชาวไทยและชาวโลกได้ศึกษาศาสตร์พระราชที่มีค่านิยม แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อตนเอง สังคมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด 5) เพื่อแสดงออกถึงความกตัญญู และไว้อาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ของโลก ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อพสกนิกรชาวไทยและชาวโลกอย่างหาที่สุดมิได้ จึงได้ลงมือศึกษาค้นคว้า รวบรวม เรียบเรียง โดยอาศัยคำอธิบายของผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือแหล่งเรียนรู้ที่น่าเชื่อถือเป็นแนวทางในการเขียน อาทิ Wattanachai, Kasem. [2] Tuntiwetchakul, Sumeth [3] Janthangsue, Thongthong. [4] Bunnak, Rom. [5] lightning Rod. [6] Ministry of Foreign Affairs. [7] Department of the Treasury. [8] Department of Land Development. [9] Office of the Special Commission for

Coordination, Royal Projects. [10] Kasetsart University. [11] Preparatory School ; Khonkeng Nakorn Development. [12] Wikipedia, the Free Encyclopedia. [13] Wikipedia, the Free Encyclopedia. [14]] Online Manager. [15] Online Manager. [16] Priyanut Dharmapiya [17] Terry Fredrickson [18] เป็นต้น จึงเชื่อมั่นว่าอภิธานศัพท์ของศาสตร์พระราชครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง และเกิดประโยชน์ทางวิชาการได้เป็นอย่างดี ที่นี้ ลงมาหาคำตอบว่า ในหลวงทรงสอนอะไรไว้บ้าง จากอภิธานศัพท์เหล่านี้

1. แก้มลิง

เป็นการบริหารจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เกี่ยวกับพื้นที่ หนองน้ำ (Detention basin) เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วม ปัจจุบันมี พื้นที่แก้มลิงขนาดใหญ่อยู่ทางฝั่งตะวันออกของกรุงเทพ เหนือ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ นอกจากนี้ยังมีแก้มลิงเล็กใหญ่กระจาย อยู่ทั่วกรุงเทพฯ กว่า 20 จุด โครงการแก้มลิง มีแนวคิดจากการ ที่ลิงอมกล้วยไว้ในกระพุ้งแก้มไว้ได้คราวละมาก ๆ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้มีพระราชกระแสอธิบาย ว่า “ลิงโดยทั่วไปถ้าเราส่งกล้วยให้ ลิงจะรีบปอกเปลือก เอาเข้า ปากเคี้ยว แล้วนำไปเก็บไว้ที่แก้มก่อนลิงจะทำอย่างนั้นจนกล้วย หมดหวีหรือ เต็มกระพุ้งแก้ม จากนั้นจะค่อย ๆ นำออกมาเคี้ยว และกลืนกินภายหลัง” ในโครงการ มีการวางแผนพื้นที่แก้มลิง อย่างเป็นระบบ โดยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กทม. กรมชลประทาน เป็นต้น แก้มลิงมี 3 ขนาด จากใหญ่ กลาง เล็ก มีวัตถุประสงค์ เพื่อการชะลอน้ำก่อนที่จะจัดการระบายออกในเวลาต่อมา สามารถเป็นได้ทั้งพื้นที่ของรัฐและเอกชน

2. กังหันน้ำชัยพัฒนา

เป็นเครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำหมุนช้าแบบทุ่นลอย (สามารถลอยขึ้นลงได้เองตามระดับน้ำ) ด้วยการใช้หลักหรือ กังหันวิดน้ำ เหมือนกับกังหันวิดน้ำเข้าในถังของชาวนาทางภาค เหนือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงนำเอา ภูมิปัญญาท้องถิ่น (หลัก) มาดัดแปลงเป็นกังหันชัยพัฒนา และ ทรงสอนเรื่องวิธีแก้ไขน้ำเสีย โดยการเติมปริมาณออกซิเจน (BOD: Biochemical oxygen demand) ที่จุลินทรีย์ต้องการ

ย่อยสลายอินทรีย์ เพราะน้ำเสียเกิดจากการขาดออกซิเจน วิธีการ เติมออกซิเจนด้วยการใช้หลักหรือกังหันวิดน้ำนี้มีชื่อเสียงไปทั่ว โลก อาทิ ประเทศเบลเยียมขอไปตั้งที่สวนสาธารณะไวลูเว แซงปีแอร์ กรุงบรัสเซล เพื่อบำบัดน้ำเสีย

3. แก่ลิงดิน

เป็นโครงการที่เกิดจาก พระราชดำริและพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในเรื่อง “แก่ลิง ดิน” เป็นโครงการที่มีความเป็นนวัตกรรมโดยใช้เทคโนโลยีแก้ไข ดินเปรี้ยวในประเทศเขตร้อน และยังไม่มีที่ใดในโลกใช้วิธีนี้ พระองค์ท่านได้มีพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2535 กับ น.ต.กำธน สินธวานนท์ องคมนตรี นายจุลนา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการ กปร. และเจ้าหน้าที่ ชลประทานว่า “โครงการแก่ลิงดินเป็นเหตุผลอย่างหนึ่งที่พูดมา 3 ปี หรือ 4 ปีแล้ว ต้องการน้ำสำหรับมาทำให้ดินทำงาน ดินทำงาน แล้วดินจะหายโกรธ อันนี้ไม่มีใครเชื่อ และมาทำที่นี้ก็ได้ผล ดังนั้น ผลงานของเราที่ทำที่นี้เป็นงานสำคัญที่สุด เชื่อว่าชาวต่างประเทศเขามาดูเราทำอย่างนี้แล้วเขาก็พอใจ เขามีปัญหาแล้วเขาก็กินไม่ได้แก้ หาดำรงไม่ได้...” ตัวอย่างของการแก่ลิงดินได้แก่

ดินเค็ม ซึ่งเป็นดินที่มีเกลืออยู่มาก มีความเป็นด่างสูง จน มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืชและผลผลิต เกลือในดินเค็มของ ภาคอีสานส่วนใหญ่จะเป็นเกลือแคง ซึ่งอยู่ในรูปแบบของโซเดียม คลอไรด์ สาเหตุเกิดจากการสร้างอ่างเก็บน้ำบนพื้นที่ซึ่งมีหินเกลือ อยู่ใต้ดิน หรือตัดทางพื้นที่เพื่อทำนาเกลือ ทำให้เกลือใต้ดินเกิด การละลายและซึมขึ้นตามผิวดิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาดิน เค็ม โดยใช้ระบบชลประทานล้างเกลือที่ตกค้างบริเวณผิวดินและ ลำห้วย ทำให้ความเค็มในลำห้วยเจือจางจนนำมาบริโภคได้ อาทิ โครงการแก้ไขปัญหาดินเค็มบริเวณห้วยบ่อแดง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร เป็นต้น

ดินเปรี้ยว หรือดินพรุ คือดินในพื้นที่ที่มีน้ำท่วมขัง เช่น บึง หรือหนองน้ำตื้นๆ มีพืชจำพวกกก พืชล้มลุก หรือหญ้าต่าง ๆ ขึ้น และตายทับถมกันมาเป็นเวลานาน จนมีไม้พุ่มและไม้ยืนต้น เติบโตขึ้นได้ มีสภาพเป็นป่า มีสัตว์ป่ามาอาศัยหลายชนิด เวลา ผ่านไป ซากพืชซากสัตว์ตายทับถมกันจนเป็นชั้น “ดินอินทรีย์” (Peat) หนา เรียกป่าประเภทนี้ว่า “ป่าพรุ” วิธีการคือ ทำให้ดิน

พระแห่งอากาศซีมลงไปทำปฏิริยาภิกับสารไฟไรท์ได้ จนดินโกรธจัดคายกรดกำมะถันออกมาเยอะ จึงปล่อยน้ำเข้าชะล้างกรดกำมะถันระบายออกไปแล้ว ปล่อยให้ดินแห้งจนอากาศซีมลงไปกระตุ้นให้เกิดกรดอีก ร่นระยะเวลาช่วงแล้งและช่วงที่ดินได้รับน้ำจากฝนตามธรรมชาติให้สั้นลง ปล่อยให้ดินแห้ง 1 เดือน และขังน้ำให้เปียก ๒ เดือนสลับกันไป เกิดภาวะดินแห้งและเปียก 4 รอบต่อปี เสมือนมีฤดูแล้งและฤดูฝน 4 ครั้งต่อ 1 ปี ดินจึงคายกรดกำมะถันจนลดความเปรี้ยวลงโดยเร็ว มีความเป็นกลาง คือมีค่าความเป็นกรดและเป็นด่างใกล้เคียงกัน จนทำการเกษตรได้ผล

4. ขาดทุนคืออะไร

หลักคำคุณประการหนึ่งในความเป็นผู้นำของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงใช้ในการบริหารจัดการได้แก่ ทรงยึดหลักความคุ้มค่ามากกว่าต้นทุน ดังกระแสพระราชดำรัสพระราชทานแก่ตัวแทนของปวงชนชาวไทยที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย ภายในพระตำหนักจิตรลดารโหฐานเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2534 ความว่า “....ขาดทุนคือกำไร (Our loss is our gain) การเสียคือการได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นกำไรอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งนับเป็นมูลค่าเงินไม่ได้”

5. เข้าใจเข้าใจการพัฒนา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงใช้ศิลปะของความเป็นครูในการพัฒนาภาคใต้ของประเทศไทย พระองค์ทรงให้ข้อคิดว่า เราเข้าใจเขาแล้ว เขาเข้าใจเราไหม คำว่า “เข้าใจ” เป็นการสื่อสาร 2 ทาง ถ้าเราเข้าใจเขาถือว่าเขาชนะไปครึ่งหนึ่งแล้ว ต้องทำอะไรให้เขาเข้าใจเราด้วย พระองค์ตรัสว่า “เข้าถึง” หมายถึงเราเข้าถึงเขา และเขามืออะไรเขาก็อยากเดินมาหาเรา มาปรึกษา หรือมาระบายความทุกข์ ปัญหาต่างๆ ให้กับเราด้วย อย่างนี้เป็น การเข้าถึงซึ่งกันและกัน ถ้า 2 ด้าน (เข้าใจ-เข้าถึง) เกิดขึ้น การพัฒนา ก็จะไปได้ การพัฒนาต้องอยู่บนฐานที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจซึ่งกันและกัน และเข้าถึงซึ่งกันและกัน ผลการพัฒนาเป็นการตกลงทั้ง 2 ฝ่าย

6. โครงแผ่นดินโดยธรรม

เป็นส่วนหนึ่งของพระราชดำรัส ซึ่งเป็นพระปฐมบรมราชโองการในราชพิธีบรมราชาภิเษก ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2493 “..เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม.” อาจารย์สุเมธ ตันติเวชกุลอธิบายว่า คำว่า “ครอง” เป็นคำพูดที่ให้ความเคารพ มีความรับผิดชอบ มีความเมตตา มีความรัก มีทุกสิ่งทุกอย่างในคำนี้ อาทิ ครองสมณเพศ ครองจีวร ครองเรือน ครองชีวิตคู่ ส่วนคำว่า ปกครองเป็นเรื่องของอำนาจ เป็นเรื่องของตัวบทกฎหมาย พระองค์เลือกใช้ “ครองแผ่นดิน” แสดงว่าพระองค์เห็นว่าแผ่นดินเป็นของมีค่าจะต้องทะนุถนอม จะต้องให้เกียรติ จะต้องรักษาตลอดไป ส่วนคำว่า “โดยธรรม” แสดงถึงความดี ความถูกต้อง เป็นความเรียบง่ายที่เข้าถึงแก่นแท้ของชีวิต ซึ่งพระองค์ยึดค่านี้นมาตลอด ฝรั่งจะใช้คำว่า Good Governance หรือธรรมาภิบาล

7. ครูแห่งแผ่นดิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้ทรงสอนบุคคลใกล้ชิด และประชาชนโดยทั่วไปโดยสอนให้รู้จักและเข้าใจธรรมชาติ ดิน น้ำ ลม ไฟ สอนให้รู้จักและเข้าใจธรรมชาติ สอนให้ทำงานเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับผู้อื่น โดยยึดหลัก ทำให้อู ทำให้ง่าย ไม่ติดตำรา

8. ทฤษฎีการพัฒนาพื้นฟูปา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานหลักการนี้ขึ้นเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีหลักการดังนี้

การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก คือให้ทิ้งป่าไว้โดยไม่ต้องทำอะไรเลย ป่าจะเจริญเติบโตเป็นป่าสมบูรณ์โดยไม่ต้องปลูก สร้างความชุ่มชื้นโดยสร้างฝายชะลอน้ำ แล้วต้นไม้จะขึ้นมาเอง

การปลูกป่าในที่สูง คือการปลูกโดยใช้ไม้จำพวกที่มีเมล็ดทั้งหลาย ขึ้นไปปลูกบนยอดที่สูง เมื่อโตแล้วจะออกฝักออกเมล็ดก็จะลอยตกลงมาแล้วงอกเองในที่ต่ำต่อไป

การปลูกป่าต้นลำธารหรือการปลูกป่าธรรมชาติ คือการปลูกโดยใช้ต้นไม้ที่ขึ้นอยู่เดิม และงดปลูกไม้ผืนผืนจากถิ่นเดิม

การปลูกป่าทดแทน เป็นการปลูกที่ทำอย่างมีแผน

ทั้งนี้ให้ปลูกป่าทดแทนตามสภาพภูมิศาสตร์ และสภาพของพื้นที่ที่เหมาะสม

นอกจากนั้นพระองค์ทรงแนะนำให้มีการปลูกป่าหลากหลายชนิด อาทิ

ปลูกป่า 3 อย่างแต่ได้ประโยชน์ 4 อย่าง คือการปลูกป่าสำหรับใช้ไม้ สำหรับใช้ผลและสำหรับใช้เป็นฟืน ตลอดจนเป็นป่าที่ช่วยอนุรักษ์ดินและต้นน้ำลำธารด้วย

ปลูกป่าเปียก เป็นทฤษฎีการพัฒนาป่าไม้โดยใช้ทรัพยากรน้ำ ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสร้างแนวป้องกันไฟ หรือแนวป้องกันแนวไฟป่า

สร้างภูเขาป่า ให้ดำเนินการสำรวจแหล่งน้ำ เพื่อสร้างฝายขนาดเล็กปิดกั้นร่องน้ำในเขตต้นน้ำลำธาร ทั้งนี้ เพื่อกระจายความชุ่มชื้นออกไปให้กว้างขวาง อันจะช่วยฟื้นฟูสภาพป่าในบริเวณที่สูงให้สมบูรณ์ขึ้น บริเวณดังกล่าวจะกลายเป็น “ภูเขาป่า”

พัฒนาและฟื้นฟูป่าไม้ โดยใช้ทรัพยากรที่เอื้ออำนวย สัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด

อนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลน เป็นแนวทางการสร้างวงจรของระบบนิเวศด้วยการปกป้องอนุรักษ์ และขยายพันธุ์ไม้ป่าชายเลน

อนุรักษ์และพัฒนาป่าพรุ ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าพรุ รวมทั้งสิ้น 4,000,000 ไร่ ป่าพรุที่มีขนาดใหญ่ที่สุดอยู่ที่จังหวัดนราธิวาส พื้นที่พรุมีปัญหาในการใช้ทำการเกษตร บางแห่งมีแนวโน้มน้ำท่วมขัง บางแห่งใช้ประโยชน์ไม่ได้ ทรงมีแนวพระราชดำริพัฒนาพื้นที่ให้ใช้ประโยชน์ได้ควบคู่กับการสร้างสมดุลแห่งระบบนิเวศวิทยา และแก้ไขดินเป็นกรดโดยโครงการแก้กรดดิน

9. ทฤษฎีใหม่

ปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกินของเกษตรกร เป็นปัญหาลำคัญยิ่งในปัจจุบัน และการ ประกอบอาชีพทางการเกษตรโดยเฉพาะในเขตที่ใช้น้ำฝนทำนาเป็นหลัก เกษตรกรจะมีความ

เสี่ยงสูง เป็นเหตุให้ผลผลิตข้าวอยู่ในระดับต่ำ ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ปัญหา จึงได้พระราชทาน “ทฤษฎีใหม่” ให้ดำเนินการในพื้นที่ทำกินที่มีขนาดเล็ก ประมาณ 15 ไร่ ด้วยวิธีการจัดการทรัพยากรระดับไร่นาอย่างเหมาะสม ด้วยการจัดสรรการใช้ประโยชน์ ในที่ดินโดยให้

มีการจัดสร้างแหล่งน้ำในที่ดินสำหรับการทำการเกษตรแบบผสมผสานอย่างได้ผล เพื่อให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ ให้มีรายได้ไว้ใช้จ่าย และมีอาหารไว้บริโภคตลอดปี ซึ่งได้ดำเนินการอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เพื่อการผลิตทางเกษตรกรรมที่ยั่งยืนสำหรับเกษตรกรชาวไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำรัสว่า “ถึงบอกว่าเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่สองอย่างนี้จะทำความเจริญแก่ประเทศได้ แต่ต้องมีความเพียรแล้วต้องอดทน ต้องไม่ใจร้อน”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทำการศึกษาและวิจัยเชิงปฏิบัติ เกี่ยวกับทฤษฎีใหม่มาเป็นเวลานานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ในพื้นที่ส่วนพระองค์ขนาด 16 ไร่ 2 งาน 23 ตารางวา ใกล้วัดมิ่งคล ตำบลห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี และทรงมอบให้มูลนิธิชัยพัฒนาที่ทรงจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเสริมโครงการของรัฐ ทั้งก่อนที่จะทรงนำเอกสารออกเผยแพร่ออย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2537 นั้น ทรงให้จัดตั้ง “ศูนย์บริหารพัฒนา” ตามแนวพระราชดำริ อยู่ในความรับผิดชอบของมูลนิธิชัยพัฒนา เพื่อเป็นต้นแบบสาธิตการพัฒนาด้านการเกษตรโดยประสานความร่วมมือระหว่างวัด ราษฎร และรัฐ ทำการเผยแพร่อำชีพการเกษตรและจริยธรรมแก่ประชาชนในชนบท โดยทรงหวังว่าหากประสบความสำเร็จก็จะใช้เป็นแนวทางสาธิตในท้องที่อื่นๆ ต่อไป ทั้งนี้ในส่วนของการพัฒนาด้านการเกษตรนั้น ก็คือแนวคิดและมรรควิธีที่รู้จักกันในนาม “เกษตรทฤษฎีใหม่” พระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” เป็นแนวทางหรือหลักการในการจัดการทรัพยากรระดับไร่นาคือที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการดำเนินการทฤษฎีใหม่ได้พระราชทานขั้นตอนดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น สถานะพื้นฐานของเกษตรกรคือ มีพื้นที่น้อย ค่อนข้างยากจน อยู่ในเขตเกษตรน้ำฝนเป็นหลัก โดยในขั้นที่ 1 นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสถียรภาพของการผลิต เสถียรภาพด้านอาหารประจำวัน ความมั่นคงของรายได้ ความมั่นคงของชีวิต และความมั่นคงของชุมชนชนบท เป็นเศรษฐกิจพึ่งตนเองมากขึ้น มีการจัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย ให้แบ่งพื้นที่ ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน 30:30:30:10 ซึ่งหมายถึงพื้นที่ส่วนที่หนึ่งประมาณ 30% ให้ขุดสระเก็บกักน้ำ เพื่อใช้เก็บกักน้ำฝนในฤดูฝนและ ใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์น้ำและพืชน้ำต่างๆ (สามารถเลี้ยงปลา ปลูกพืชน้ำ

เช่น ผักบุ้ง ผักกะเฉด ฯ ได้ด้วย) พื้นที่ส่วนที่สองประมาณ 30% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันในครัวเรือนให้เพียงพอตลอดปี เพื่อตัดค่าใช้จ่ายและสามารถพึ่งตนเองได้ พื้นที่ส่วนที่สามประมาณ 30% ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่าย และพื้นที่ส่วนที่สี่ประมาณ 10% ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ และโรงเรือนอื่น ๆ (ถนน คันดิน กองฟาง ลานตาก กองปุ๋ยหมัก โรงเรือน โรงเพาะเห็ด คอกสัตว์ ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัวหลังบ้าน เป็นต้น)

ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการ และได้ลงมือปฏิบัติตามขั้นที่หนึ่งในที่ดินของตนเป็นระยะเวลาพอสมควรจนได้ผลแล้ว เกษตรกรก็จะพัฒนาตนเองจากขั้น “พออยู่พอกิน” ไปสู่ขั้น “พอมีอันจะกิน” เพื่อให้มีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงควรที่จะต้องดำเนินการตามขั้นที่สองและขั้นที่สามต่อไปตามลำดับ

ขั้นที่ 2 ทฤษฎีใหม่ขั้นกลาง เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการ และได้ปฏิบัติในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว ก็ต้องเริ่มขั้นที่สอง คือ ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่ม หรือ สหกรณ์ ร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินการในด้าน

1. การผลิต เกษตรกรจะต้องร่วมมือในการผลิตโดยเริ่มตั้งแต่ ขึ้นเตรียมดิน การหาพันธุ์พืช ปุ๋ย การหาน้ำ และอื่น ๆ เพื่อการเพาะปลูก

2. การตลาด เมื่อมีผลผลิตแล้ว จะต้องเตรียมการต่าง ๆ เพื่อการขายผลผลิตให้ได้รับประโยชน์สูงสุดเช่น การเตรียมลานตากข้าวร่วมกัน การจัดหาขั้วรถรวบรวมข้าว เตรียมหาเครื่องสีข้าว ตลอดจนการรวมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาดี และลดค่าใช้จ่ายลงด้วย

3. ความเป็นอยู่ ในขณะเดียวกันเกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น อาหารการกินต่าง ๆ กะปิ น้ำปลา เสื้อผ้า ที่พอเพียง

4. สวัสดิการ แต่ละชุมชนควรมีสวัสดิการและบริการที่จำเป็น เช่น มีสถานเอนกมัยเมื่อยามป่วยไข้ หรือมีกองทุนไว้ให้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ

5. การศึกษา มีโรงเรียนและชุมชนมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาเล่าเรียนให้แก่เยาวชนของชุมชนเอง

6. สังคมและศาสนา ชุมชนควรเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสังคมและจิตใจ โดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว

กิจกรรมทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าส่วนราชการ องค์กรเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชนนั้นเป็นสำคัญ

ขั้นที่ 3 ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า เมื่อดำเนินการผ่านพ้นขั้นที่สองแล้ว เกษตรกรจะมีรายได้ดีขึ้น ฐานะมั่นคงขึ้น เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรก็ควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่สามต่อไปคือติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุน หรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคารหรือบริษัทห้างร้านเอกชนมาช่วยในการทำธุรกิจ การลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ทั้งฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคารกับบริษัท จะได้รับประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ

1. เกษตรกรขายข้าวได้ในราคาสูง (ไม่ถูกกดราคา)
2. ธนาคารกับบริษัทสามารถซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำ (ซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรและมาสีเอง)

3. เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาต่ำ เพราะรวมกันซื้อเป็นจำนวนมาก (เป็นร้านสหกรณ์ ซื้อในราคาขายส่ง)

4. ธนาคารกับบริษัทจะสามารถกระจายบุคลากร (เพื่อไปดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น)

ในปัจจุบันนี้ได้มีการนำเอาเกษตรทฤษฎีใหม่ไปทำการทดลองขยายผล ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมทั้งกรมวิชาการเกษตรได้ดำเนินการจัดทำแปลงสาธิต จำนวน 25 แห่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ นอกจากนี้ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กระทรวงกลาโหม และกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการดำเนินงานให้มีการนำเอาทฤษฎีใหม่นี้ไปใช้อย่างกว้างขวางขึ้น

10. ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทให้แก่ผู้ต้องการสร้างความสำเร็จให้กับตนเองในหน้าที่การงาน ความว่า “การสร้างความสำเร็จทุกอย่าง ทุกระดับ รวมทั้งความสำเร็จในชีวิตของแต่ละคนด้วยกันนั้น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญประกอบกันถึง 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 คือความรู้ ความชำนาญทางวิชาการ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานหรือเป็นเครื่องมือปฏิบัติงานต่างๆ

ส่วนที่ 2 คือความละเอียดถี่ถ้วน ความตั้งใจ และความอุตสาหพยายามซึ่งเป็นเครื่องช่วยให้ทำการไม่ผิดพลาดบกพร่องและสำเร็จลุล่วงได้ตลอด ไม่ทิ้งช่วงละวางเสียกลางคัน

ส่วนที่ 3 นั้นได้แก่สติ ความระลึกตัว และปัญญา ความรู้ชัด หรือความเฉลียวฉลาดที่จะหยุดคิดพิจารณาถึงที่จะทำคำที่จะพูดทุกอย่างให้เป็นไปถูกต้องเที่ยงตรงตามกระบวนการของเหตุผล ซึ่งจะช่วยดำเนินชีวิต และการงานไปในทางเจริญและบรรลุความสำเร็จที่สมบูรณได้

11. ปาณาพหาร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเห็นว่าแบบนี้เป็นปาหлок ๆ ที่ปลุกเร้าแถมดลเลย เห็นแล้วเหงาหม เพราะไม่ใช่ปจจริง ๆ เป็นแนว ไม่ใช่ปจธรรมชาติ ทรงเปรียบเทียบว่าเหมือนแถพหาร พระองค์ทรงอธิบายเพิ่มเติมว่า ปาธรรมชาติมันต้องขึ้น ผสมผสาน เป็นชั้น ๆ มีพืชคลุมดิน มีพุ่มไม้คลุมดิน มีพุ่มไม้ขึ้นไปจนกระทั่งไม่สูง นั่นคือปจจริง ๆ สามารถดูได้ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ จังหวัดเชียงใหม่ ไม่ใช่ปาปลุก บางทีต่อไม่เห็นว่าตายแล้ว ความจริงยังไม่ตาย พอโดนความชุ่มชื้น ไม่รู้สสองก็แตกกิ่งก้านขึ้นมาลักพกหนึ่งมีใบไม้ล่วงหล่นมาคลุมโคนต้นหมด เราเห็นเป็นต้นเฉย ๆ เป็นปจรุ่นสองเกิดมาทดแทน เป็นปจสมบูรณ์แบบจริง ๆ เมล็ดพันธ์ไม้ต่าง ๆ ผงดินอยู่ พบความชุ่มชื้นก็งอกเติบโตขึ้นเองตามธรรมชาติ

12. ปิดทองหลังพระ

เป็นพฤติกรรมของอินทร์ ในบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เรื่องนายอินทร์ พระองค์ทรงสอนหรือต้องการสื่อบทเรียนสู่พสกนิกรของพระองค์ เนื้อหาเป็นเรื่องราวของนายอินทร์ที่ปิดทองหลังพระ เอาชีวิตเข้าเสี่ยง ทำภารกิจจนกระทั่งสำเร็จ โดยไม่จำเป็นต้องมีใครรู้ ทำอะไรไม่ต้องห่วง ไม่ใช่เอาแต่พูด ปฏิบัติด้วย ทำอะไรก็ทำไปเถอะรับรองไม่ได้วันนี้ก็พรุ่งนี้คนเขาก็เห็น ไม่ใช่ไม่เห็นไม่ต้องไปสนใจ ทำอะไรไม่ต้องให้เขาเห็นก็ได้ ปิดทองหลังพระยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การปิดทองหลังพระถือเป็นการเสียสละที่สูงสุ

13. โปรแกรมตัวอักษรเทวนาครี

เป็นคำสั่งหรือชุดคำสั่งด้านอักษรของคอมพิวเตอร์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงออกแบบหรือเขียนขึ้นมาแล้วพระราชทานให้กับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และทรงร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดลออกแบบซอฟต์แวร์ หลายโปรแกรม ตัวอย่างเช่น ส.ค.ส. ทรงใช้คอมพิวเตอร์เป็นตัวประดิษฐ์ทั้งสิ้น

14. ฝนหลวง

เป็นโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในคราวเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกรเมื่อปี พ.ศ. 2498 ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ ทรงรับทราบถึงความเดือดร้อนทุกข์ยากของราษฎรและเกษตรกรที่ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค และการเกษตร จึงได้มีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานโครงการพระราชดำริ “ฝนหลวง” (Artificial rain) ให้กับ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ เทวกุล ไปดำเนินการ ซึ่งต่อมาได้เกิดเป็นโครงการค้นคว้าทดลองปฏิบัติการฝนเทียมหรือฝนหลวงขึ้น ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อปี พ.ศ. 2512 ด้วยความสำเร็จของโครงการ จึงได้ตราพระราชกฤษฎีกาก่อตั้งสำนักงานปฏิบัติการฝนหลวงขึ้นในปี พ.ศ. 2518 ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเป็นหน่วยงานรองรับโครงการพระราชดำริฝนหลวงต่อไปในรูปแบบหนึ่ง การทำฝนเทียมหรือฝนหลวงเป็นกรรมวิธีการเหนี่ยวนำน้ำจากฟ้า ใช้เครื่องบินบรรทุกสารเคมีขึ้นไปโปรยในท้องฟ้า โดยดูจากความชื้นของเมฆและสภาพทิศทางลมประกอบกัน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดฝนคือ ความร้อนชื้นปะทะความเย็น และมีแกนกลั่นตัวที่มีประสิทธิภาพในปริมาณที่เหมาะสม กล่าวคือเมื่อมวลอากาศร้อนชื้นที่ระดับผิวพื้นขึ้นสู่อากาศเบื้องบน อุณหภูมิของมวลอากาศจะลดต่ำลงจนถึงความสูงที่ระดับหนึ่ง หากอุณหภูมิที่ลดต่ำลงนั้นมากพอที่จะทำให้ไอน้ำในมวลอากาศอิมตัว จะเกิดขบวนการกลั่นตัวของไอน้ำในมวลอากาศขึ้นบนแกนกลั่นตัว เกิดเป็นฝนตกลงมา ฉะนั้น สารเคมีที่ใช้จึงประกอบด้วย “สูตรร้อน” ใช้เพื่อกระตุ้นเร่งเร้ากลไกการหมุนเวียนของบรรยากาศ, “สูตรเย็น” ใช้เพื่อกระตุ้นกลไกการรวมตัวของละอองเมฆให้โตขึ้นเป็นเม็ดฝน และสูตรที่ใช้เป็นแกนดูดซับความชื้นเพื่อใช้กระตุ้นกลไกระบบการกลั่นตัวให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

หรือสรุปวิธีการทำฝนหลวงได้ง่าย ๆ ได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ก่อทวน คือการตัดแปรสภาพอากาศหรือก่อนเมฆในขณะนั้นเพื่อกระตุ้นให้มวลอากาศไหลพาขึ้นสู่เบื้องบน เป็นการชักนำหรืออากาศขึ้นเข้าสู่กระบวนการการเกิดเมฆ

ขั้นตอนที่ 2 เลี้ยงให้อ้วน คือการตัดแปรสภาพอากาศเพื่อทำให้เมฆเจริญขึ้น จนมีขนาดใหญ่หนาแน่น และพร้อมที่จะตกลงมาเป็นฝน

ขั้นตอนที่ 3 โจมตี คือการตัดแปรสภาพอากาศที่จะกระตุ้นให้เม็ดละอองเมฆปะทะชนกันแล้วรวมตัวกัน เข้าด้วยกัน จนขนาดใหญ่ขึ้น ขณะเดียวกันเป็นการลดแรงไหลพาขึ้นเบื้องบนเพื่อให้เม็ดน้ำมีขนาดใหญ่ตกลงสู่เบื้องล่างแล้วเกิดเป็นฝนตกลงมาสู่เป้าหมาย

15. ภูมิสังคม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้มีพระบรมราชโองการในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความว่า “...ในการพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา ภูมิประเทศทางสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคน เราจะไปบังคับให้คนคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไป ไปช่วย โดยที่จะคิดให้กับเขา เข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราต้องเข้าไปดูว่า เขาต้องการอะไรจริงและก็อธิบายให้เขาเข้าใจ หลักของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...” อาจารย์ ดร.สมุหะ ตันติเวชกุล ได้อธิบายขยายความว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงสอนว่าจะทำโครงการที่ไหน หรือทำ กิจกรรมอะไร ต้องรู้ “ภูมิสังคม” ของที่นั้น ประกอบด้วย 2 คำหลักได้แก่

ภูมิ คือ ภูมิศาสตร์ หมายถึงพื้นดินทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว อีกนัยหนึ่งคือดิน น้ำ ลม ไฟ ซึ่งเป็นภาษาโบราณ ไปที่ไหนต้องรู้เรื่อง ดิน น้ำ ลม ไฟ ก่อนว่ารอบ ๆ ตัวเป็นอย่างไร

สังคม คือ ซึ่งหมายถึงคนนั่นเอง ทรงสอนให้เคารพคนให้รู้จักคน ให้เข้าใจคน เพราะคนมีความคิด และวัฒนธรรมแตกต่างกัน บทเรียนเรื่องภูมิสังคม เป็นหลักในการทำงานว่า จะทำอะไรต้องตรวจสอบสภาพภูมิอากาศ ดิน น้ำ ลม ไฟ ก่อน ว่าเป็นอย่างไร แล้วค่อยดูความต้องการของคนว่าโครงการที่เราจะไป

ทำตรงกับความต้องการหรือไม่ ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่บนความพร้อมและบริบทของแต่ละแห่งเป็นสำคัญ

16. ระเบิดจากข้างใน

เป็นคำสอนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่มุ่งช่วยเหลือประชาชนให้สามารถพึ่งตนเองได้เป็นหลัก กล่าวคือ ทำให้ครอบครัว ชุมชนหรือหมู่บ้านมีความพร้อม มีความเข้มแข็งเสียก่อน เมื่อมีความพร้อมแล้ว ก็จะนำเอาความพร้อมภายในตนเอง ทั้งความคิด ความร่วมมือ ออกมาพัฒนาสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้เอง แล้วค่อยขยายการดำเนินงานออกไปสู่สังคมภายนอก พระองค์ทรงเน้นแนวทางการดำเนินงานให้เกิดการรวมตัวของคนในหมู่บ้านในลักษณะต่าง ๆ เช่น กลุ่มชมรม สหกรณ์ บริษัทเครือข่าย หรือองค์กร ช่างบ้าน พร้อมทั้งให้มีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน เพื่อส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความเอื้ออาทรต่อกัน

17. รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์

เป็นรางวัลเกียรติยศด้านการพัฒนามนุษย์ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP Human Development Lifetime Achievement Award) เมื่อปี 2549 องค์การสหประชาชาติได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลนี้แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในพระปรีชาสามารถและพระราชกรณียกิจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของพสกนิกรไทยมาตลอดรัชสมัย รางวัลที่ทางองค์การสหประชาชาติถวายครั้งนี้เป็นรางวัลเกียรติยศที่เริ่มขึ้นใหม่โดยองค์การสหประชาชาติใน พ.ศ. 2549 เพื่อเทิดพระเกียรติเป็นกรณีพิเศษ ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ซึ่งพระองค์ทรงเป็นผู้ที่ได้รับการถวายรางวัลเกียรติคุณพิเศษนี้ เป็นพระองค์แรกของโลก Kofi annan เลขาธิการองค์การสหประชาชาติในขณะนั้น ได้กล่าวสุนทรพจน์สดุดีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า “นับเป็นเกียรติอันยิ่งใหญ่สำหรับองค์การสหประชาชาติ ที่ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย รางวัล ความสำเร็จสูงสุดในด้านการพัฒนามนุษย์ แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สำหรับสหประชาชาติ พิธีมอบรางวัลนี้มีความ

หมายสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นครั้งแรกที่มีการจัดทำรางวัลเกียรติยศเพื่อมอบแด่บุคคลดีเด่นที่ได้อุทิศตนตลอดช่วงชีวิตและสร้างผลงานอันเป็นที่ประจักษ์ ไม่มีสิ่งอื่นใดที่จะยิ่งใหญ่ไปกว่าการพัฒนาคนภายใต้แนวทางของพระองค์”

ตัวรางวัลเป็นรูปพานทรงกลมทำด้วยเงินบริสุทธิ์ ด้านในของพานขัดมันผิวเรียบ ส่วนด้านนอกผิวมีลักษณะเป็นคลื่นคล้ายสายน้ำ ตั้งอยู่บนฐานที่ทำจากไม้สัก มีแผ่นป้ายจารึกที่ฐานไม่มีข้อความว่า ‘To His Majesty King Bhumibol Adulyadej in Recognition of Lifetime Achievement in Human Development May 2006’ โดยผู้คัดเลือกรูปแบบของรางวัลตั้งใจให้รางวัลเป็นรูปพานทรงกลม เพื่อสื่อความหมายถึงภาษาที่สามารถใช้รองรับน้ำได้เช่นเดียวกับผิวนอกของพานทำให้มองคล้ายสายน้ำ เนื่องจากเล็งเห็นว่าพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ส่วนมากเกี่ยวข้องกับน้ำและการจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นประเด็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดประเด็นหนึ่งในการพัฒนา จึงสมควรแก่การยกย่องเฉลิมพระเกียรติในพระปรีชาสามารถในด้านนี้เป็นกรณีพิเศษ

18. รางวัลผู้นำโลกด้านทรัพย์สินทางปัญญา

เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2552 นายสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว เอกอัครราชทูต ผู้แทนถาวรแห่งประเทศไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา พร้อมด้วย Dr. Francis Gurry ผู้อำนวยการใหญ่ องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก และนางพวงรัตน์ อัครพิศิษฐ์ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ได้จัดแถลงข่าวเรื่ององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญรางวัลผู้นำโลกด้านทรัพย์สินทางปัญญาแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สรุปลักษณะสำคัญได้ดังนี้

1. การทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลผู้นำโลกด้านทรัพย์สินทางปัญญาในครั้งนี้เป็นความริเริ่มใหม่ของ WIPO เมื่อปี พ.ศ. 2551 และยังไม่มีผู้ใดเคยได้รับรางวัลนี้มาก่อน ทั้งนี้ WIPO ได้ตัดสินใจทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลฯ ด้วยเล็งเห็นว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชกรณียกิจที่ส่งเสริมและเผยแพร่บทบาทของทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อการพัฒนาในประเทศต่างประเศอย่างเด่นชัด

2. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มโครงการจำนวนมากมายที่คิดค้นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน และเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเช่น กังหันน้ำชัยพัฒนา ซึ่งองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกได้เคยทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลนักประดิษฐ์ยอดเยี่ยมแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อปี พ.ศ. 2544 และเทคโนโลยีการทำฝนเทียม ที่ผ่านมามีการจดทะเบียนสิทธิบัตรถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมากกว่า 20 รายการ และเครื่องหมายการค้าอีกจำนวน 19 รายการ มีการจดทะเบียนสิทธิบัตรถวายพระองค์ฉบับแรกในปี 2536 สำหรับการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง นอกจากนี้พระองค์ทรงเป็นศิลปินที่มีผลงานมากกว่า 1,000 รายการ อาทิ งานศิลปกรรม จิตรกรรม ภาพถ่าย บทเพลง และวรรณกรรม

3. การทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลฯ ครั้งนี้เป็นการเชิดชูพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงเป็นแบบอย่างในการกระตุ้นให้ประชาชนโดยทั่วไปได้เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทในการส่งเสริมและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และประกาศพระเกียรติคุณให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาคมระหว่างประเทศอีกครั้งหนึ่ง

Dr. Francis Gurry กล่าวว่า “สิ่งที่คิดค้นของพระองค์เป็นการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้น และยังความสนพระราชหฤทัยในการปรับปรุงนวัตกรรมต่าง ๆ ให้มีความก้าวหน้าเพื่อนำมาแก้ปัญหาและเกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม คงไม่สามารถบอกได้ว่าผลงานชิ้นใดของพระองค์ดีที่สุด เพราะทุก ๆ ชิ้นล้วนแต่ทดลองแล้วได้ประโยชน์ และส่งผลในการปฏิบัติได้จริงและมีคุณค่าในด้านทรัพย์สินทางปัญญาของโลก”

19. รางวัลเหรียญอะกริกอลา

เป็นเหรียญชาปณ์ที่ระลึก เนื่องในโอกาสที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ทูลเกล้าฯ ถวาย “เหรียญอะกริกอลา” แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช กรมธนารักษ์ จัดทำเหรียญชาปณ์ที่ระลึกเนื่องในโอกาสที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติทูลเกล้าฯ ถวาย “เหรียญอะกริกอลา” แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2538 คำว่า “AGRICOLA” เป็นภาษาละติน หมายถึง เกษตรกร ซึ่งองค์การอาหารและเกษตรแห่ง

สหประชาชาติ (The Food and Agriculture Organization: FAO) ได้นำมาใช้ในการจัดทำ “เหรียญ” เพื่อเชิดชูเกียรติแด่ผู้นำที่มีผลงานอันสนับสนุนนโยบายขององค์การ ในการมุ่งพัฒนาด้านอาหาร การเกษตร และสภาวะความเป็นอยู่ของประชากรโลกให้ดีขึ้น โดยการจารึกภาพบุคคลที่องค์การฯ คัดเลือกและยกย่องให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นลงบนเหรียญ ทั้งนี้ องค์การ FAO ได้ตระหนักถึงพระวิริยะอุตสาหะ และพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อให้ความช่วยเหลือพสกนิกรผู้ยากไร้ ทรงชี้แนะวิธีการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร ทรงก่อตั้งและให้ความสนับสนุนโครงการต่าง ๆ มากมาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวชนบทให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น องค์การ FAO จึงได้ถวายเชิญพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จารึกลงบนเหรียญ AGRICOLA เพื่อยกย่องให้ชาวโลกได้ประจักษ์ในผลงาน อันเปี่ยมด้วยความปรารถนาดีต่อพสกนิกรของพระองค์ โดยได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2538

รายละเอียดของเหรียญมีดังนี้ ด้านหน้า กลางเหรียญมีพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ผินพระพักตร์ทางเบื้องซ้าย ทรงฉลองพระองค์ลาลองพร้อมกล้องถ่ายรูปและแผนที่ มีข้อความอยู่โดยรอบว่า “Sustainable Development For A Secure Future” “Fao. World Food Summit. 1996” ขีดวงขอบเหรียญเบื้องบนมีข้อความว่า “ประเทศไทย Thailand” เบื้องล่างมีข้อความบอกราคาเป็นเลขไทยและคำว่า “บาท” เป็นเลขอารบิกและคำว่า “Baht” โดยมีลายดอกประจายามคั่นระหว่างข้อความเบื้องบนกับเบื้องล่างทั้งสองข้าง ด้านหลัง กลางเหรียญมีพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชประทับอยู่ในนาข้าวท่ามกลางชาวนา มีข้อความอยู่โดยรอบว่า “King Bhumibol Adulyadej Thailand” “Golden Jubilee Of His Majesty’s Reign” โดยมีจุดกลมคั่นระหว่างข้อความ ขีดวงขอบเหรียญเบื้องบนมีข้อความว่า “เฉลิมพระเกียรติในการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่ออนาคตอันมั่นคง” เบื้องล่างมีข้อความว่า “6 ธันวาคม 2538” โดยมีสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบรอบ 50 ปี คั่นระหว่างข้อความเบื้องบนกับเบื้องล่างทั้งสองข้าง เส้นผ่าศูนย์กลาง 26 มิลลิเมตร น้ำหนัก 8.5 กรัม ลักษณะ เหรียญกลม วงขอบนอก

มีเพียงจักรสลักรียบ วันที่ประกาศใช้ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ชนิดราคา 10 บาท ส่วนผสม: โลหะสีขาว (วงนอก) นิกเกิล ร้อยละ 25 ทองแดง ร้อยละ 75 โลหะสีทอง (วงใน) ทองแดง ร้อยละ 92 นิกเกิล ร้อยละ 2 อลูมิเนียม ร้อยละ 6 ปีที่ผลิต: 2538 จำนวนผลิต: 5,006,001

20. รู้ รัก สามัคคี

เป็นพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระองค์ทรงสอนง่าย ๆ คือ

รู้ พระองค์ทรงสอนว่า การเป็นครูต้องสอนให้รู้ ให้เข้าใจ ทำอะไรต้องรู้ ต้องรู้เหตุ รู้ต้นตอของเหตุ ถ้าไม่รู้อย่าขยับ และมีความหมายโดยรวมว่า การรู้แยกแยะสิ่งดี สิ่งเลว สิ่งที่เป็นประโยชน์ตามสภาพความเป็นจริงของบ้านเมือง การจะทำอะไรต้องเข้าใจถึงปัญหา และวิธีการที่จะแก้ปัญหา หากพระองค์ทรงสอนว่าการทำอะไรต้องมีความรัก ต้องมีพลังความรักความเมตตาคอยกระตุ้นให้เราอยากทำ เราควรรู้ ความเข้าใจของเราออกมาทำงานให้เกิดประโยชน์ตลอดเวลา และมีความหมายโดยรวมว่า มีความรักที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหานั้น มีความเมตตาอยากจะช่วยเหลือคนอื่น

สามัคคี พระองค์ทรงสอนว่า อย่าเก่งคนเดียว อย่าทำคนเดียว ทำคนเดียวไม่ได้ ต้องร่วมเป็นกลุ่ม ทำเป็นคณะ และมีความหมายโดยรวมว่า การกระทำการใด ควรคำนึงเสมอว่า เราจะทำคนเดียวไม่ได้ การรวมพลังกันด้วยความสามัคคีเป็นหมู่เหล่าจึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุกลบไปด้วยดี

21. วันดินโลก

วันดินโลก (World soil day) เกิดขึ้นเนื่องจากสหภาพวิทยาศาสตร์ทางดินนานาชาติ (International Union of Soil Science: IUSS) เห็นว่าการถ่ายทอดความรู้ทางด้านดินและการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของดินต่อ มนุษยชาติและสภาพแวดล้อมให้แก่ประชาชนในประเทศต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอ จึงควรมีวันดินโลกเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมรณรงค์ และเผยแพร่ความรู้เรื่องดินพร้อมกันทั่วโลกได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ทั้งนี้ คณะกรรมการ IUSS มีความเห็นพ้องกันว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นกษัตริย์ที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งรวมถึงทรัพยากรดิน

และทรงประสบความสำเร็จในการ การปรับปรุงแก้ไขและการอนุรักษ์ทรัพยากรดินจนเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกัน จึงมีมติให้วันที่ 5 ธันวาคม ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพ เป็นวันดินโลก เพื่อความเป็นสิริมงคลและสดุดีพระเกียรติคุณของพระองค์ Emeritus Professor Dr.Stephen Nortcliff กรรมการบริหาร และอดีตเลขาธิการ IUSS พร้อมคณะผู้บริหาร IUSS เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลนักวิทยาศาสตร์ดิน เพื่อมนุษยธรรม (Humanitarian Soil Scientist) เป็นพระองค์แรกของโลก เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2555 หลังจากที่ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลแล้ว ผู้บริหาร IUSS ได้กราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตให้วันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันดินโลก

วันดินโลก (World soil day) มีลำดับความเป็นมาดังนี้ คือ ปี 2545 มีการประชุมสภาโลกแห่งปฐพีวิทยา (World Congress of Soil Science: WCSS) ครั้งที่ 17 ที่กรุงเทพมหานคร และได้มีจัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการบริหารทรัพยากรดินอย่างยั่งยืน ปี 2553 - ที่ประชุม WCSS ครั้งที่ 19 ออสเตรเลีย มีมติเห็นสมควรขอพระราชทานพระราโชวาทจากทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลนักวิทยาศาสตร์ดินเพื่อมนุษยธรรม (Humanitarian Soil Scientist) แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และกราบบังคมทูลเชิญให้ดำรงตำแหน่ง A life membership ปี 2555- วันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2555 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชโองการให้ Emeritus Professor Dr.Stephen Nortcliff พร้อมคณะผู้บริหาร IUSS เข้าเฝ้าฯ ทูลถวายรางวัลนักวิทยาศาสตร์ดินเพื่อมนุษยธรรม (Humanitarian Soil Scientist) เป็นพระองค์แรกของโลก และได้กราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตให้วันที่ 5 ธันวาคมของทุกปีเป็นวันดินโลก ปี 2556- องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ประกาศสนับสนุนและผลักดันให้มีการจัดตั้งวันดินโลก ตรงกับวันที่ 5 ธันวาคม และได้จัดงานเฉลิมฉลองวันดินโลก ณ สำนักงานใหญ่ FAO กรุงโรม ประเทศอิตาลี ในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2556 แล้วเสนอให้ทางสหประชาชาติ (United Nations-UN) เห็นชอบโดยลำดับ ปี 2558- สหประชาชาติ ได้เห็นชอบแล้ว และยังคงกำหนดให้ปี 2558 เป็นปีดินสากล

22. เศรษฐกิจพอเพียง

เป็นหลักคิดถือเป็นหลักธรรมะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงแนะนำแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรของพระองค์ เป็นหลักปรัชญาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ รวมไปถึงนำไปใช้ในการบริหารและพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประชาชนไทยรู้เท่าทัน และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข โดยไม่หลงใหลตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ กรอบความคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ข้อหลักได้แก่

ความพอประมาณ คือทำอะไรพอประมาณ โดยการตรวจสอบศักยภาพของตนเองก่อนว่ามีจุดแข็งตรงไหน ฐานของตนเองอยู่ตรงไหน การจะพัฒนาอะไรต้องดูศักยภาพของแต่ละเรื่องว่าอยู่ที่ไหน เรามีขีดความสามารถควบคุมได้หรือไม่ และยึดทางสายกลาง ความพอดี สมดุล หรือสรุปง่าย ๆ ว่า ความพอประมาณ คือ ประมาณตน อย่าทำอะไรเกินตัว ทำทุกสิ่งทุกอย่างอยู่บนความพอดี

ความมีเหตุผล คือใช้เหตุผลเป็นเครื่องนำทาง อย่าใช้กิเลสตัณหาเป็นเครื่องนำทางอย่าทำตามกระแสต้องมีความกล้าหาญเพียงพอที่จะเลือกหนทางว่าจะดำเนินชีวิตโดยใช้สติปัญญาอย่างไร หรือการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยต้องการพัฒนาไปทางไหน ไม่จำเป็นต้องทำตามกระแสของโลก ต้องรักษาสติและปัญญาให้มั่นคง หรืออีกนัยหนึ่งพระองค์ทรงสั่งสอนว่าให้ใช้เหตุผลในการในการนำทาง เหตุผลก็คือสติ ต้องมีสติสัมปชัญญะต้องมองถึงคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้น ใช้สติปัญญาเป็นเครื่องนำทาง อย่าใช้อารมณ์

ความมีภูมิคุ้มกัน คือการทำอะไรต้องมีภูมิคุ้มกันอยู่ตลอดเวลา เพราะไม่รู้ว่าพุงนี้จะมีอะไรเกิดขึ้น ปัจจุบันสถานการณ์ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การวางแผนพัฒนาทำได้ยาก มีปัจจัยความเสี่ยงอยู่ตลอดเวลา จึงต้องมีวิสัยทัศน์แล้วเดินสู่จุดนั้น และจงรู้จักเตรียมการตั้งแต่วันนี้ หรืออีกนัยหนึ่ง ภูมิคุ้มกัน คือการบริหารความเสี่ยงนั่นเองมีหลักธรรมะอีก 2 ประการที่ใช้เป็นฐานของการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประการที่ 1 คือ ต้องรอบรู้รอบคอบ และอยู่ให้ทันโลก ในสังคมปัจจุบันจำเป็นต้องเข้าใจ

โลกด้วย ต้องรับรู้ข่าวสารความเคลื่อนไหว เช่น การเรียนรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต จำเป็นต้องเข้าใจ เข้าถึง และรู้จักพัฒนาด้วย และประการที่ 2 คือ รักษาความดี ให้มีคุณธรรม จริยธรรม ทำให้ทุกกลมหายใจ สะอาด บริสุทธิ์ สงบ นิ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้รับสั่งไว้ว่า “ธรรมะนำมาซึ่งประโยชน์สุข”

23. อุปกรณ์ดักหมอก

เป็นเครื่องมืออันเกิดจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระองค์ได้ทรงศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากหมอกที่ลอยลอยในอากาศว่า หมอกสามารถกลายเป็นหยดน้ำหล่อเลี้ยงต้นไม้ได้เช่น ในกรณีหมอกปลิวมากระทบก้อนหินแล้วจับตัวเป็นหยดน้ำไหลลงสู่พื้นดิน ทำให้ต้นไม้สามารถเจริญงอกงามได้และเป็นแนวคิดที่ได้ถูกนำมาใช้ในบางประเทศอย่างได้ผล โดยในภูมิประเทศที่เป็นภูเขาและสูงจากระดับ

น้ำทะเลตั้งแต่ 500 เมตรขึ้นไปมักจะมีหมอกหนาแน่น ถ้าหากสามารถนำไอน้ำที่มีอยู่ในหมอกมาใช้ได้ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาลทางด้านการเกษตร เช่น การปลูกป่า เป็นต้น มีวิธีการทำเครื่องดักหมอก ดังนี้

1. ใช้วัสดุท้องถิ่นที่หาได้ง่ายและราคาถูก เช่น ตาข่ายในลอน เลือกลำแพน ทุ้งปุยในลอน มาเป็นอุปกรณ์ทำเครื่องดักหมอก
2. สร้างแผงซึ่งด้วยวัสดุดังกล่าวดักไอน้ำจากหมอก โดยวางให้ตั้งฉากกับทิศทางลมพัดซึ่งจะทำให้ดักหมอกได้ในอัตราสูง
3. ในบางกรณีอาจสร้างขึ้นได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น บางแบบอาจติดตั้งบนกังหันลมเพื่อให้แผงดักหมอกหันสู่ลมอยู่ตลอดเวลาหรือบางครั้งแผงดักหมอกอาจทำลักษณะอ่อนตัวเพื่อมิให้แผงโค่นล้มยามลมพัดแรง
4. ไอน้ำจากหมอกกระทบกับแผงดักหมอกทำให้เกิดลักษณะคล้ายหยดน้ำ น้ำที่เกิดขึ้นสามารถใช้ประโยชน์ในการปลูกป่า โดยอาจจะไม่ต้องเอาใจใส่ดูแลรดน้ำมากนักเพราะได้หยดน้ำธรรมชาตินี้ช่วยเหลืออยู่แล้ว ซึ่งจะช่วยให้ต้นไม้เจริญเติบโตได้แม้ในพื้นที่แห้งแล้ง การใช้ทุ้งปุยมาเป็นวัสดุนี้คาดว่า จะไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากเมื่อหมอกมากระทบกับแผงดักหมอกนี้แล้วก็จะกระจายออกไป เพราะว่าทุ้งปุยมีความหยาบและพื้นที่หนาแน่นมากเกินไป เครื่องดักหมอกจึงเป็นนวัตกรรมรูป

แบบหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้ให้เกิดประโยชน์สู่แผ่นดิน เป็นแนวคิดที่แสนง่ายแต่มีผู้ได้คิดถึงเรื่องใกล้ตัวเช่นนี้ทัดเทียมพระองค์จึงนับเป็นพระปรีชาสามารถที่ก่อปรด้วยพระอัจฉริยภาพสูงส่งยิ่ง

ผู้เขียนมีความคิดความเชื่อ มีความเคารพ มีความศรัทธาอย่างแรงกล้าต่อคำสอน และวัตรปฏิบัติของ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาตลอด อาจเป็นเพราะพ่อแม่วรรณกรรมของข้าพเจ้าได้แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ให้เห็นมาตั้งแต่ผู้เขียนยังเยาว์วัย ประกอบกับผู้เขียนได้ประสบพบเห็นเชิงประจักษ์ ได้อ่าน ได้รู้ ได้เห็นมามาก จึงได้จำฝังใจ และได้เฝ้าอ่านหลักคำสอนของพระองค์ท่านมาประพจน์ปฏิบัติ จนมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานมาตลอด คำสอนของพระองค์เป็นหลักเป็นศาสน์ที่ลึกซึ้งสมควรยิ่งที่พสกนิกรชาวไทยและชาวโลกทั้งหลายควรนำมาปฏิบัติเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง และสังคมสอดคล้องกับ Issarangkoon Na Ayuthaya, Jirayu. [19] ได้กล่าวว่า “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” แนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้คนไทยและได้รับการแซ่ซ้อง เป็นปรัชญาที่เป็น “ของชาวไทย” แต่ “โลก” พระองค์ได้ชื่อว่า “ครูแห่งแผ่นดิน” มีหลักคำสอนว่า ไม่ติดตำรา ไม่ควรคัดลอกจากต่างประเทศมากเกินไป ทำให้ง่าย ทรงเป็นครูที่พยายามทำให้ดู พยายามชักจูง พยายามสอน พระองค์ทรงมีวิธีสอนให้เข้าใจอย่างละเอียดทุกแง่มุม อีกประการหนึ่งที่ทรงสอนมาตลอดเวลาคือทรงให้ยึดรากฐานเดิมของสังคมไทย ไม่ควรคัดลอกจากต่างประเทศมากเกินไป แต่อาจนำหลักมาเปรียบเทียบกับได้ เพราะไม่เช่นนั้นจะทำให้ขาดความเป็นตัวของตัวเองเปรียบเสมือนกับต้นไม้ อาจจะเอาพันธุ์ดีมาต่อกิ่งกัน แต่ตัวต้องเป็นต้นไม้ไทย เพราะดุดีมีง่าย ดุดีมีจากแผ่นดินไทย ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมแล้ว [3] สอดคล้องกับ สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ [21] ได้เสนอความเห็นไว้ว่า เราจะต้องรักษาลี้แลแวดล้อมทำให้พอเหมาะพอดี พอควร ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง นี่แหละคือสิ่งที่เราเรียกว่าประเทศไทย ไม่ใช่ตามต่างประเทศจะต้องใช่ทุกอย่างเดียว เราต้องรู้ว่าเรามีรากจากอะไร และอะไรที่เราสร้างได้ในอนาคตข้างหน้า ฉะนั้น สิ่งที่เราประกาศออกไป มีหลายคนบอกว่าคิดผิดแล้วต้องคิดใหม่ วันนี้อย่างมั่นใจว่าพวกเราคิดถูก ที่สำคัญอย่างยิ่ง เราต้องรอบตัวเราออกไปข้าง

หน้า ขณะนี้หลายสิ่งกำลังเกิดขึ้น และกำลังจะยืนยันกับเราว่า ถ้าเราไม่รีบสานต่อในสิ่งที่ทำ เราจะลำบาก เราจะเผชิญความท้าทายคล้ายกับ [2] ได้เสนอแนวปฏิบัติพระราชทานจากในหลวงถือเป็นหลักคำสอนที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง โดยให้ยึดหลักการสำคัญดังนี้คือ เร็วๆ เข้า ลดขั้นตอน ช่วยเขาเพื่อช่วยตนเอง และปิดทองหลังพระ [22] หลักคำสอนของพระองค์ท่านยึดหลักง่าย ๆ แต่สำคัญอย่างยิ่งยวด สมควรยึดที่พลกนิกรชาวไทยและชาวโลกทั้งหลายควรศึกษา ดังที่ ผู้เขียนได้นำเสนอข้างต้นแล้วนั้น ขออาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย บุญบารมีขององค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 9 จงคุ้มครองปกป้องรักษา ท่านผู้อ่านที่น้อมนำหลักคำสอนของพระองค์ท่าน (ศาสตร์พระราชา)

สู่การปฏิบัติเพื่อความยั่งยืนในชีวิตและทรัพย์สิน และขอให้มีแต่ความสุขความเจริญสืบไปอย่างไม่สิ้นสุด

เอกสารอ้างอิง

- [1] Komchadluek. (2016). **UN Highlights King Bhumibol Adulyadej “Great king”**. [Online] From: <http://www.komchadluek.net/news/foreign/247209>. [16 January 2017].
- [2] Wattanachai, Kasem. (2006). **Learning the True and Sufficient. 4th ed.** Bangkok : Matichon Publishing.
- [3] Tuntiwetchakul, Sumeth. (2014). **Follow the Foot steps : Teacher of the Land. 2nd ed.** Bangkok : Chulalongkorn University.
- [4] Janthangsu, Thongthong. (2016). **The Remaining Merit when Born on that Land.** Bangkok : Matichon Publishing.
- [5] Bunnak, Rom. (2016). **“Pretend soil” How to bend the habit Make a Useless soil Replace Helpful ; Innovative New World!**. [Online]. From: <http://www.manager.co.th/OnlineSection/ViewNews.aspx?NewsID=9590000122503.pdf>. [10 December 2016].
- [6] lightning Rod. (2016). **Some Things that Never Know**. [Online] From : <http://www.thairath.co.th/content/755516>. [15 December 2016].
- [7] Ministry of Foreign Affairs. (2017). **Featured News: WIPO Offering Award of The Global Leader in Intellectual Property to His Majesty King’s**. [Online] From : <http://www.mfa.go.th/main/th/mediacenter/28/11-WIPO->. [16 January 2017].
- [8] Department of the Treasury. (2016). **Commemorative Coin of the Treasury Department, Ministry of Finance**. [Online] From: <http://business.treasury.go.th/knowledge/detail.php?id=120&GroupID=10>. [15 December 2016].
- [9] Department of Land Development. (2014). **World Soil Day**. [Online] From : http://www.ddd.go.th/WEB/World-Soil/Detail_1.html. [19 January 2017].
- [10] Office of the Special Commission for Coordination, Royal Projects. (2012). **The Philosopher of Development ; New theory**. Bangkok : Amarin Printing & Publishing Co., Ltd.
- [11] Kasetsart University. (1999). His Majesty King’s and the Resource Management of Agricultural Production; The New Theory: Guidelines for Management the Land and water in order to Sustainable Agriculture. [Online] From : https://web.ku.ac.th/king72/199909/res05_02.html [5 December 2016].
- [12] Preparatory School ; Khonkeng Nakorn Development. (2013). **King science from Mountain to Huge River**. [Online] From: www.kasetporpeangclub.com or phetchabun.police.go.th/uploads/File/king-science.pdf. [30 December 2016].
- [13] Wikipedia, the Free Encyclopedia. (2016). **Monkey Cheek**. [Online] From : <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%81%E0%B8%81%E0%B9%89%E0%B8%A1%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%87>. [15 December 2016].

- [14] Wikipedia, the Free Encyclopedia. (2016). **Human Development Excellence Award**. [Online] From : <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%A7> . [4 December 2016].
- [15] Online Manager. (2016). **“Kings Soil Scientists to Humanity of the World**. [Online] From : <http://www.manager.co.th/iBizChannel/ViewNews.aspx?NewsID=9590000116682>. [20 January 20130].
- [16] Online Manager. (2017). Former Mechanic Royal Irrigation Department “Pramod Maiklud” The military warlords in the reign of 9. [Online] From:<http://www.manager.co.th/OnlineSection/ViewNews.aspx?NewsID=9600000004823>. [19 January 2017].
- [17] Priyanut Dharmapiya. (2016). **Cultivating a Sufficiency-mindset in Thai Schools**. [Online] Available from : <https://drive.google.com/file/d/0ByOJKeWgkMLRcWJTbVkkeVhLbkE/view>[December 16, 2016].
- [18] Terry Fredrickson. (2013). **The Raknam Kaem Ling project**. [Online] Available from : <http://www.bangkokpost.com/learning/learning-news/357919/the-raknam-kaem-ling-project>. [December 16, 2016].
- [19] Issarangkoon Na Ayuthaya, Jirayu. (2016). **Science of The King “Sufficiency Economy”, Develop “the Country to the World”** [Online] From <http://www.matichon.co.th/news/166427>. [16January2017].
- [20] Jatusripithak, Somkid. (2016). **Word to Word : CatchThailand’s Economic Signs, Lookat the Globalized Economy, Rotate andFuture Thailand**
- 4.00 from SomkidJatusripithak** [Online] From : <http://www.manager.co.th/iBizChannel/ViewNews.aspx?NewsID=9590000120900>. [5December 2016].
- [21] Prince DamrongRajanuphap Institute, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Interior. (2012). **Working Principle ofHis Majesty the King, Philosophy of Sufficiency Economy**. Bangkok : Bopit Printing Co., Ltd.